

"וְאִם לֹא עֲבָשׂוּ, אֵימָתִי" (אבות א', י"ד)
מדרש ומעשה 'סביבה - יהדות - חברה'

אושר ועושר

מצד אחד...

"לא תחמד, בית רעף; (ס) לא-תחמד אשת רעף, ועבדו ואמתו ושורו וחתמו, וכל, אשר לרעף" (שמות ב', י"ד)

"ולא תחמד, אשת רעף; (ס) ולא תתאוה בית רעף, שדהו ועבדו ואמתו שורו וחתמו, וכל, אשר לרעף" (דברים ה', י"ז)

- מה בין לא תחמוד ולא תתאוה? - מה הכוח שיש במידת התאוה? - מה ניתן ללמוד מן הדוגמאות וההכללות (כלל ופרט וכלל), לגבי אופי האיסור? - מדוע אסרה התורה לחמוד? - האם רק במעשה או גם במחשבה?

הרמב"ם (הלכות גולה ואבדה, פרק א).

[1] "איזה הוא גוֹזֵל? זה הלוקח ממון האדם בחזקה כגון שחטף מטלטלין מידו, או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונטל כלים משם..."

[2] "איזה הוא עוֹשֵׂק? זה שבא ממון חבירו לתוך ידו ברצון הבעלים וכיון שתבעוהו כבש הממון אצלו בחזקה ולא החזירו..."

[3] "כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חבירו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו בהעציר בו עד שלקחו ממנו, אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר 'לא תחמד'."

[4] "כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חבירו וכל כיוצא בהן... כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה לכו בדבר, עבר בלא תעשה שנאמר 'ולא תתאוה' ואין תאוה אלא בלב..."

"איזהו עוֹשֵׂר הַשְּׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ" (אבות ד', א')
 תנו רבנן: איזה עשיר?

כל שיש לו נחת רוח בעשרו- דברי רבי מאיר.
 רבי טרפון אומר: כל שיש לו מאה כרמים ומאה שדות ומאה עבדים שעובדין בהן.
 רבי עקיבא אומר: כל שיש לו אשה נאה במעשים.
 רבי יוסי אומר: כל שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו. (תלמוד בבלי מסכת שבת דף כה עמוד ב)

משנה אבות ד כא: "רבי אליעזר הקפר אומר, הקנאה והתאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם"

למה מתכוון רבי אלעזר- מאיזה עולם הם מוציאים את האדם?
 האם יש מן המשותף בין הקנאה, התאוה והכבוד?

קהלת רבה א: אמר ר' יודן בשם ר' איבו: אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו, אלא אן אית ליה מאה, בעי למעבד יתהון תרתין, מאוון, ואן אית ליה תרתין מאוון בעי למעבד יתהון ארבעה מאה. [אם יש לו מאה רוצה מאתיים, יש לו מתאיים רוצה ארבע מאות...]

מתוך: 'ראוותנות ורעבתנות' / גרמי בנשטיין: יצור ביקוש, משמעו יצור צרכים שמשמעו יצור תחושת חסר. הפרסום משווק חוסר שביעות רצון. בעוד שמטרתן של תרפיה ומסורות רוחניות ממזרח וממערב לרוב היא לעזור להגיע לשלוות נפש או שלמות פנימית, מטרת הפרסום היא למנוע זאת מאתנו, לשכנע אותנו שאנו איננו יצורים שלמים-- עד שלא נקנה את המוצר המהולל, כמובן. ואז כל בעיותינו תיפתרנה: עם המכשירים והתכשירים הנוכחיים, נהיה פופולריים, יהיו לנו חברים, נהיה מושכים למין השני, נצליח בעיסוקנו, ומעל לכל-- נהיה מאושרים.

הורה נדלנים
מילים: קובי עוז
עוד נדחר על הכרמים עם טרקטורון ונגדע את הגפנים נשים בטון הורה הורה נדלים הורה נצלנים הורה חמדנים
עוד נרוצה אל שדות של תעופה עוד נשוב אל המושב לעוד טיסה הורה הורה נתב"גים הורה ג'ט-לגים הורה עסקים
ואי-אפשר... ואי-אפשר לחזור אחורה אוו הורה
פזמון: ווספריטי לנצח זה הלב שמתרוצץ בתוך קניון זה הראש שמתפוצץ בתוך שעון התקרנפה לי כבר כל החיבת ציון והם עמדו, והם עמדו לחזור אחורה אוו הורה
כמו תמיד להפריט טת הפרטים כמו תמיד להפריט את הפרטים הורה הורה זכיינים הורה עסקנים הורה בכיינים
כל פרדס, חורשה הם גן של אירועין כל די-ג'יי וכל חתן על החופין הורה הורה ועדים הורה זיקוקים כל שנותר לנזקים
לתמיד... לתמיד לחיות בג'ורה אוו הורה
ווספריטי לנצח זה הלב שמתרוצץ בתוך קניון זה הראש שמתפוצץ בתוך שעון התקרנפה לי כבר כל החיבת ציון והם עמדו, והם עמדו לחזור אחורה אוו הורה
ואי-אפשר... ואי-אפשר לחזור אחורה אוו הורה

"וְאִם לֹא עֲבָשׂוּ, אֵימָתִי" (אבות א', י"ד)
מדרש ומעשה 'סביבה - יהדות - חברה'

מבחינה נפשית, אחד הפנים הבעייתיים ביותר של השתלטות הצרכנות על החיים הוא שאנו מובלים לחפש סיפוקים רגשיים או פנימיים בעולם החומר, בצבירת רכוש. לפעמים קשה להבחין בתופעה זו אפילו בחיינו שלנו. לפעמים יש באמת סיפוק מסוים מקניה של מוצר, עלייה ברמת החיים שמורגשת מיידית. אך כשהאפקט מתפוגג, חוזר התאבון לעוד, אנו לא מעלים על דעתנו שמא הצרכנות אינה מספקת לאורך זמן, שאולי יש משהו פגום בכל המערכת. אנו פשוט פונים למוצר הבא, משוכנעים ששם נשביע את צרכורי הבטן של תאבוננו הצרכניים.

הרב אהרן ליכטנשטיין, הגות, ד', יהדות בחברת ימינו. ההלכה מעדיפה ריסון. היא מעדיפה צמצום על התפשטות, היא מוכנה להקריב מידת מרץ ואומץ בחברה לשם יציבות ושלוש, להשיג מנוחת הנפש ומנוחת הגוף תמורת מיתון מסויים בכמות החיים, בעיקר בשטח הכלכלי והטכנולוגי. היא שואפת לשפר את איכותם של החיים, ולא רק מתוך מגמות חברתיות, אלא, ואולי בעיקר, לשם עיצוב דיוקנו המוסרי של כל יחיד ויחיד. בנקודה זו אנו מגיעים למאזן בנפש האדם עצמו, מאזן נפשי בין דרישות האדם לחובתו. מוסר היהדות עומד איתן על בסיס של ריסון, הסתפקות והתאפקות. בלא בסיס זה יהיו לשווא כל האמצעים האקולוגיים שבעולם. ביסודה של כל גישה לבעיית האקולוגיה מוכרחים להיות צמצום התאוה, רגישות לצרכי האחרים - הן לחברה והן ליצורי כפיו של הקב"ה.

**מערכת מְזַמְּינִים, פֶּל מִינֵי מְטַעְמִים
מבעוד יום מוכנים תרנגולים מִפְטָמִים
וְלַעֲרוֹךְ [נ"א נוסף: בן] כָּמָה מִינִים, שְׁתוֹת יַיִנוֹת מִבְּשָׂמִים
וְתַפְנוּקֵי מַעֲדָנִים בְּכָל שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
לְהַתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגִים בְּרַבּוּרִים וּשְׁלֵיוֹ וְנָגִים**

ומצד שני...

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נז עמוד ב "שלושה מרחיבין דעתו של אדם, אלו הן: דירה נאה, ואשה נאה, וכלים נאים"

רמב"ם הלכות דעות, ג', א' שמא יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי כוכבים, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה, המהלך בדרך זו נקרא חוטא, שהרי הוא אומר בנזיר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, אמרו חכמים ומה אם נזיר שלא פירש אלא מן היין צריך כפרה המונע עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, לפיכך צוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעתו התורה בלבד, ולא יהא אוסר עצמו בנדירים ובשבועות על דברים המותרים, כך אמרו חכמים לא דיין מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים, ובכלל הזה אלו שמתעניין תמיד אינן בדרך טובה, ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית, ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם.

אז כמה מותר לי לקחת מן העולם?

דברים כ', יט-כ': "כִּי-תֵצֵא אֶל-עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ לְתַפְּשָׁהּ, לֹא-תִשְׁחִית אֶת-עֵצָהּ לְנֹדַח עָלֶיהָ גֶרֶזֶן--כִּי מִמֶּנּוּ תֵאָכֵל, וְאֵתוֹ לֹא תִכְרֹת: כִּי הָאָדָם עֵץ הַשִּׁדָּה, לְבֹא מִפְּנֵיהָ בְּמִצּוֹר. כִּי רַק עֵץ אֲשֶׁר-תִּדְעֶה, כִּי-לֹא-עֵץ מֵאֲכָל הוּא--אֵתוֹ תִשְׁחִית, וְכִרְתֶּה; וּבְנִיתָ מִצּוֹר, עַל-הָעִיר אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה--עַד רִדְתָּה. (פ)

ספר החינוך (המיוחס לרב אהרן הלוי), מצווה תקכ"ט. שורש המצווה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו. ומתוך כך, תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה. וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו. ואם יוכלו להציל - יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם. ולא כן הרשעים, אחיהם של מזיקין, שמחים בהשחתת עולם, והמה משחיתים. במידה שאדם מודד - בה מודדין לו. כלומר: בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב: "שמח לאד לא ינקה רע" (משלי יז, ה). והחפץ בטוב ושמח בו - נפשו בטוב תלין לעולם. זה ידוע ומפורסם

ואמר רב חיסדא: מי שאפשר לו לאכול לחם שעורים ואוכל לחם חיטים - עובר משום "בל תשחית". ואמר רב פפא: מי שיכול לשתות שכר [בירה] ושותה יין - עובר משום "בל תשחית". ואין זה דבר נכון, כי "בל תשחית" של גוף עדיף.
(תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף ק"מ, עמוד ב', בתרגום של שטיינזלץ)

"שהרי צרכיו של האדם אינסופיים הם, ואיך אינסופיות ניתנת להשגה רק בממלכת הרוח, ולא בממלכת החומר" א.פ. שומאכר, קטן זה יפה.
"הנה ימים באים, נאם אֲדֹנָי יְהוִה, וְהִשְׁלַחְתִּי רָעַב, בָּאָרֶץ: לֹא-רָעַב לְלֶחֶם, וְלֹא-צָמָא לְמַיִם--כִּי אִם-לְשִׁמְעָה, אֵת דְּבַרֵי יְהוָה"
(עמוס ח', 11)

"יָאֵם לֹא עֲבָשׁוּ, אֵימַתִּי" (אבות א', י"ד)
מדרש ומעשה 'סביבה - יהדות - חברה'

הרב יובל שרלו. הדיבר האחרון במעמד הברית שבהר הסיני הוא "לא תחמוד". אין ביטוי עמוק יותר להבחנה בין התרבות בה אנו חיים היום לבין היסוד התורני הבסיסי עליו נצטוונו בהר סיני. כלכלת היום מבוססת על החמדה. היא נזקקת לחמדת היצרנים, המבקשים להעשיר את ביתם, ולהגדיל עוד ועוד את הממון שברשותם; ללא חמדת הצרכנים אין לכלכלה של היום זכות קיום, ולא ניתן לדבר על קיומו של שוק ללא תאוה לעוד; אלפי אנשים מתפרנסים מהעצמת החמדה בלב כל אחד מאתנו, על ידי שכנוע כי קיים צורך חיוני במוצר מסוים, או שיש להמיר את המוצר הנוכחי בדגם חדש ועוד ועוד. קשה לתאר את המערכת הכלכלית בלי הרצון "לעוד". תופעה זו היא גם זו שמגבירה את המבוכה בשעה שאנו מבקשים לעסוק בהגדרת החמדה האסורה. לו היה ברור שכל רצון למשוך אחר וכל תאוה לקנות מוצר אחר היא פסולה – היה קל להגדיר מה מותר ומה אסור. הכל אסור. ברם, מהדברים שלמעלה עולה כי הטלת איסור על כל רצון "לעוד" משמעה למעשה כריתת הענף עליו אנו יושבים, והפקעת המנוע הבסיסי של חיי הכלכלה. למעלה מכך, ללא אותו רצון להגיע לדבר מה טוב יותר לא היו מתגלות חלק גדול מתגליות העולם, והיינו שרויים באותו מקום עלוב בו נמצאות מדינות שאינן מפותחות – נתונות תחת עול פגעי הטבע, לזקות במגפות, סובלות מתת תזונה ומחלישות את הופעת צלם אלוקים שבאדם. לא זו בלבד, אלא שאף לימוד תורה ואוצרות רוח אחרים היו יוצאים נפגעים, שכן חלק מהשיגי תלמוד התורה אף הוא נובע מהחמדה הפנימית למצוא גילוי טוב יותר ואמיתי יותר, ולפרסם אותו ברבים. לפיכך, ככלל סוגייה אנו מוצאים את עצמנו נתבעים למצוא קו איזון, המציית לשני קטבים המושכים אותו לשני כיוונים שונים: מחד גיסא התכונה האנושית שהוטבעה על ידי הקב"ה כבר בראשית הבריאה "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה. ורדו בדגת הים ובעוף השמיים..." ומאידך גיסא ההוראה החד משמעית – לא תחמוד. על אף שלא ניתן לסמן קו גבול מדויק, ניתן לומר כמה הדרכות יסודיות לדרכה של תורה. ראשית – חמדתו של אדם צריכה להיות מכוונת להיות בעל דרך ארץ שקדמה לתורה, הנהוג במידות טובות, לומד את התורה ומקיימה, ופונה בכללו אל הצדדים המוסריים של קיומו. מציאות זו חשובה יותר מאשר כל התפתחות מדעית, או כל עושר כלכלי. שנית – חמדתו של אדם אסור לה שתנבע ממה שמתחולל סביבו – ההנעה הבסיסית חייבת להיות החתירה המתמדת אל מה שהוא טוב יותר, ולא אל מה שחיוני להשיג בשל העובדה שיש אותו לשכן. שלישית – השאיפה המתמדת צריכה להיות לדבר מה שמשנה באופן מהותי את העולם שאותו הוא בונה או הסביבה אליה הוא מביא את מה שהוא צורך, ולא לסיפוק צורך רגעי או בטלני. מעבר לכל מדובר בעיצובה של חברה. חברה המבססת עצמה על לא תחמוד בונה את ערכיה החברתיים על יסודות שונים לחלוטין. אין היא מציפה את עצמה בפרסומת, וגם שפרסומת זו באה היא עוסקת במוצר והחיוניות שלו לאדם, ולא בניסיון לשכנע לקנות בשל דברים שאינם ממין העניין; חברה כזו מחנכת עצמה כל הזמן ל"אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו", וחותרת למלא את חייה בתוכן פנימי ולא בצורה חיצונית; חברה כזו מתנהגת בצניעות – אינה עורכת חתונות מפוארות ומשחיתה את הכסף על לילה אחד במקום לתת לזוג ללמוד שנה בניחותא, ואינה נמצאת בתחרות עצמית באופן מתמיד; חברה המאמצת את לא תחמוד היא חברה החותרת לצדק ולחסד, ולתהליך הפוך מהחמדה – הוויתור והנתינה לאחר, תוך פתיחת לב מתמדת אל הזקוק באמת לשינוי במצבו. המדד העיקרי לבחינת חברה זו הוא הדאגה המתמדת שההנאה מההתפתחות הכלכלית תחלק באופן צודק, ולא שהחמדה תניע חלוקת משאבים זו, כי אם הצדקה והמשפט.

כסף וכיסופים – שאלון בירור אישי / גלית כהן קדם

דמיינו את בית ילדותכם. מה היה מקומו של הכסף בו? איך, כמה ומתי דיברו על כסף? מי היה "ממונה" על הכספים במשפחה? מה היו הכללים לשימוש בו? מתי הייתה הפעם הראשונה שנתנו לכם כסף לשימוש משלכם, ומה עשיתם בו? אילו דברים היו מצויים ב"שפץ", מה חסר לכם, ואילו דברים נחשבו "בזבז" או "מותרות"?

וכיום – חשבו על הרגלי הצריכה שלכם בהשוואה למקורבים אליכם (הורים, בני זוג, ילדים, חברים). באילו אזורים יש לכם מחלוקות עימם? מדוע? באילו איזורים הושפעתם מהם?

מתי אתם מדברים על כסף? עם מי? מתי? באילו הקשרים שיחה זו נעימה ומעוררת ביטחון, ובאילו הנושא יוצר מתחים בינכם לבין עצמכם, ועם הסביבה? הציעו לעצמכם הסבר על ההבדל בין התגובות השונות לאותו נושא.

דמיינו: זכיתם בלוטו/ ירשתם / קיבלתם במתנה סכום כסף גדול במיוחד. כיצד אורח חייכם ישתנה כתוצאה מכך? נסו לפרוט את תמונת חייכם לפרטים: מגורים, תעסוקה, פנאי ועוד.

וכיום, האם יש לכם מספיק כסף?

אם תשובתכם היא **כן**, האם אתם מוטרדים משימור המצב הקיים? מה אתם עושים לשם כך?

אם תשובתכם היא **לא**, מהו הסכום החסר לכם בכדי לחוש מסופקים? מה אתם מוכנים לעשות בכדי להשיגו?

שחזרו את מאזן ההכנסות וההוצאות של היחידה המשפחתית שלכם בחודשים האחרונים (בקירוב). נסו לארגן בקטגוריות את **סוגי ההוצאות**. למשל: מזון, ביגוד, מגורים, תחבורה, חינוך, בריאות גוף ונפש, ביטוח, חיסכון, תרבות, בידור, פנאי, צדקה, מתנות וכו'. צרו לכם קטגוריות המתאימות לכם והעריכו בקירוב באחוזים כל קטגוריה.

חשבו: אילו קטגוריות של חיים אינם ניתנים לכימות בכסף? למשל, איזו תרבות פנאי פיתחתם שאיננה כרוכה בצריכת מוצרים או שירותים? אילו דברים אתם מעדיפים לעשות בעצמכם? מהו היחס בין זמן (והיעדרו) ובין כסף? מה אתם למדים מכך על עצמכם? אילו הוצאות גורמות לכם עונג, סיפוק או פינוק? אילו הוצאות גורמות לכם מורת רוח? נסו להסביר לעצמכם מדוע.

הביטו ברשימה בעיניים מחודשות: אילו ערכים, עקרונות, מטרות או יעדים התקציב שלכם משקף? באילו אזורים הוא תואם את השקפת עולמכם ובאילו לא? נסו להסביר לעצמכם את הפערים. נסו לקבוע לעצמכם יעד עד סוף השנה הנוכחית לצמצום הפער בין הרצוי והמצוי. מה ידרש מכם בכדי להשיג את היעד? מה או מי עשויים לסייע לכם בהשגתו?

"וְאִם לֹא עֲבָשׁוּ, אֵימָתִי" (אבות א', י"ד)
מדרש ומעשה 'סביבה - יהדות - חברה'

פשיטת רגל רגשית

אנחנו צוברים עושר חומרי ובו בזמן אנחנו הולכים וקורבים לפשיטת רגל בתחום המטבע החשוב באמת. כשם שחברה עסקית עלולה להגיע לפשיטת רגל, כך גם בן האדם. כדי שחברה עסקית תוכל לעמוד בהתחייבויותיה, היא צריכה להרוויח: הכנסתה צריכה לעלות על הוצאותיה.

כשאנחנו חושבים על חיינו, כדאי לנו לחשוב על החוויות החיוביות כעל הכנסה ועל החוויות השליליות כעל הוצאות. כשהחוויות החיוביות שלנו עולות על החוויות השליליות, יש לנו רווח במטבע הקובע. אפשר לראות דיכאון ארוך טווח כמעין פשיטת רגל רגשית – החוויות השליליות (ההפסדים) ממושכות וחזקות יותר מהחוויות החיוביות (ההכנסות).

חברה שלמה עלולה לעמוד בפני פשיטת רגל – בפני "שפל גדול" – אם אחוז פשיטות הרגל האישיות הולך ועולה בהתמדה. באופן דומה, כשעולים שיעורי החרדה והדיכאון, החברה הולכת ומידרדרת אל פשיטת רגל רגשית במטבע הקובע. וכך בעוד אנחנו מתקדמים בצעדי ענק בתחומי המדע והטכנולוגיה – ברווחה החומרית – אנחנו נותרים מאחור מבחינה רגשית, והפער רק הולך וגדל.

למרבה הצער אין שום סימנים שהמצב משתפר. כשליש מהנוער האמריקאי סובל מדיכאון. מחקרים שנערכו בארצות-הברית, באירופה, באוסטרליה ובאסיה מצביעים על כך שהילדים כיום חווים דיכאון וחרדה יותר מילדים בדורות קודמים. המגמה הזאת חוצה קווים תרבותיים, כלכליים וחברתיים.

בספרו "אינטליגנציה רגשית" מציין דניאל גולמן כי "בכל העולם, מאז ראשית המאה [העשרים], לדור הבנים סיכוי הולך וגדל ללקות בדיכאון עמוק בהשוואה לדור ההורים – לא בעצבות בלבד, אלא באדישות משתקת, דכדוך, רחמים עצמיים וחוסר תקווה נורא". גולמן מצביע כאן על שכיחות הולכת וגדלה של פשיטת רגל רגשית בחברה כולה. "חוסר התקווה הנורא" – הניהיליזם – שגולמן מתאר נובע מן התחושה שאיננו יכולים להתגבר על הדלות הרגשית הזאת, לא ברמה האישית ולא ברמה העולמית.

לדעת גולמן "עידן החרדה" שאפיין את המאה העשרים מתפתח כיום ל"עידן הדיכאון". ויקטור פרנקל, בספרו "האדם מחפש משמעות", טען כי "ריק קיומי הוא תופעה רווחת במאה העשרים" וקונן על העובדה ש-25 אחוז מתלמידי האירופים ו-60 אחוז מתלמידי האמריקאים הרגישו שהם חיים ב"ריק קיומי", במצב של "ריקנות פנימית, של חלל בתוכם".

המצב כיום חמור מכפי שהיה ב-1950, כשפרנקל כתב את ספרו. סקר שנערך לאחרונה בקרב סטודנטים בארצות-הברית על סף כניסתם לאוניברסיטה עשוי להסביר מדוע. ב-1968 נשאלו סטודנטים בשנה הראשונה ללימודים מהן המטרות האישיות שלהם: 41 אחוז רצו לעשות הרבה כסף, ו-83 אחוז רצו לפתח תפישת עולם משמעותית. הדפוס היה שונה בצורה מובהקת ב-1997: 75 אחוז מהסטודנטים אמרו שמטרתם היא להצליח מאוד במובן הכלכלי, ו-41 אחוז רצו לפתח תפישת עולם משמעותית. מספר רב יותר של אנשים תופש את העושר החומרי כמטרה בפני עצמה, ולפיכך בני אדם רבים יותר בחברה אינם מאושרים, והחברה ככלל מתקרבת למצב של פשיטת רגל רגשית.

פשיטת רגל רגשית מלווה בכמה מהבעיות החברתיות המטרידות ביותר – בכללן התמכרות לסמים ולאalkohol ופנאטיות דתית. לא קשה להבין מדוע אדם לא מאושר משתמש בסמים אם הם מספקים לו מילוט זמני מן המציאות של חיים חסרי שמחה, ולמה מישהו פונה אל גורו כריזמטי שמציע אושר נצחי.

אושר אינו מותרות סתם, מטרה שיש לחתור אליה אחרי שנפתור את כל הבעיות האישיות והחברתיות שלנו. כמות רבה יותר מן המטבע הקובע משפרת את איכות חיינו של כל אדם והופכת את העולם למקום טוב ובטוח יותר.

